

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja vsakega 10. in 25. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krome

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani

Cena oglasom je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Ubožni odstotek.

V izpopolnilo članka pod enakim naslovom v predzadnji (21.) številki »Občinske Uprave« in dvoje tozadevnih vprašanj oziroma odgovorov v predzadnji in današnji številki prinašamo na tem mestu še nekaj pojasnil.

Kompetenca, kdo da ima razsojati o d o l ž - n o s t i plačati od prostovoljnih razprodaj ubožni odstotek, ni v obstoječih zakonitih predpisih nikjer jasno normirana.

Upravno sodišče je do zadnjega časa prisojalo to kompetenco političnim oblastvom. (B. 3291/1886; B. 13.484/99 i. dr.) — Opiralo je kompetenco na dvorni dekret z dne 6. junija 1761, s katerim je bil uveden ubožni odstotek, zlasti pa na § 5. ministerske naredbe z dne 20. avgusta 1855, drž. zak. št. 146, ki se glasi: Glede odkaza (prisojila) ubožnega odstotka naj odločujejo v tozadevnih slučajih politična oblastva. — Iz besede »Zuweisung« (odkaza, prisojila) je izvajalo upravno sodišče tudi »odločbo glede dolžnosti plačila ubožnega odstotka.«

Drugače stališče je zavzelo potem v nekem slučaju na Češkem. (B. 6729/1892). — Tedaj je namreč izreklo, da imajo z ozirom na § 33.—36. ubožnega zakona za Češko o tej plačilni dolžnosti razsojati avtonomna oblastva.

Leta 1903. je izšla razsodba (B. 2115 A), s katero je bilo izrečeno, da so politična oblastva na podlagi ministerske naredbe z dne 20. avgusta 1855 poklicana odločevati le o sporih med dvema občinama, kateri teh dveh pripade konkretni sporni ubožni odstotek. — Dne 11. maja 1909 pod št. 4298*) pa je končno odločilo, da imajo o p r i t o ž b a h z o p e r p r e d p i s u b o ž n e g a o d s t o t k a razsojati avtonomna oblastva. —

*) Glej predzadnjo številko »Občinske Uprave«.

(Odločba je razglašena v naredbenem listu ministerstva notranjih zadev št. 16 iz 1909).

Zadnja razsodba se sklicuje predvsem na ubožni zakon za Češko — predmetni slučaj je namreč s Češkega — in sicer na § 21. a),*) ki se glasi (v slovenskem prevodu):

»§ 21. — Med tekoče dohodke spadajo:

a) enoodstotna dajatev (Abgabe) od vseh potom prostovoljne javne dražbe izvršenih prodaj premičnin in nepremičnin, —

dalje na § 33., 2. odstavek, ki določa:

»Za upravljanje in zaračunjanje ubožnega premoženja veljajo ista načela, kakor za ono občinskega premoženja.«

Iz teh določil izvaja upravno sodišče, da je ubožni odstotek posebna občini za ubožne nameje po deželnem zakonu odkazana dajatev, ktera ne spada med denarne zneske, ki ubožni oskrbi pripadajo od drugih oblasti. Ker spada ubožna oskrba po občinskem redu v lastno področje občine, je imel mestni svet za Prago v tem slučaju predpisati ubožni odstotek. Dalje je navedeno, da so prejšnje tozadevne določbe brezdvomno derogirane po občinskem redu in ubožnem zakonu. Kar pa se tiče § 5. ministerske naredbe z dne 20. avgusta 1855, je njen pomen pojasnjen v razsodbi B. 2115 A.

Za Kranjsko pridejo glede ubožnega odstotka v poštev določila občinskega reda in sicer § 28., točka 9, v katerem je v splošnem odkazana občini skrb za uboge; § 36., ki pravi, da mora občinski odbor posebno skrb posvetiti ubožni oskrbi in § 55., zadnji odstavek, kateri nalaga županu upravo ubožne oskrbe po obstoječih predpisih. Dalje so v tem oziru merodajne določbe ubožnega zakona. Ta našteva med pripomočki ubožne oskrbe kot zakonit dohodek ubožnega zaklada v § 31.: 3 jeden

*) Ubožni zakon za Kranjsko iz leta 1883 ima tozadevno določilo v § 31., odstavek 3.

odstotek izkupila vseh prostovoljnih prodaj. Dalje določa § 35., da je ubožno oskrbo kot vsako drugo občinsko zadevo izvrševati po organih, ki so postavljeni po občinskem redu. Glede ubožne oskrbe je tedaj v obče občinski odbor organ, ki sklepa in nadzoruje, župan pa organ, ki upravlja in izvršuje. Končno je omeniti še § 44. ubožnega zakona, po katerem določujejo obstoječi zakoni, v koliko imajo politična oblastva pravico nadzorovati občine v ubožnem oskrbovanju in o njem razsojati.

Če primerjamo ravnokar navedene določbe z utemeljitvijo zadnje omenjene razsodbe upravnega sodišča, moramo pač priti do sklepa, da bi v konkretnem slučaju na Kranjskem upravno sodišče po sedanji judikaturi prisodilo kompetenco avtonomnim oblastvom.

Navesti je naposled še ukaz ministerstva za notranje zadeve v sporazumu s pravosodnim ministerstvom z dne 25. svečana 1885 št. 19.848, v katerem se je izreklo le teoretično pojasnilo, da so kompetentna avtonomna oblastva razsojati o dolžnosti plačati ubožni odstotek od prostovoljnih javnih razprodaj nepremičnin.

Dolžnost razsojati o obveznosti plačila je torej dognana in priznana avtonomnim oblastvom, v prvi vrsti občinskemu odboru; ker pa ta nima izvršilne moči, treba je poseči po prisilnih sredstvih, da se prisojeni ubožni odstotek izterja in sicer potom eksekutive (izvršilnim potom).

Posledica prestopka lovskega patenta, da zapade lovsko orožje.

Kasacijsko sodišče je razsodilo v slučaju, ki ga navajamo, sledeče:

»V § 36. orožnega patenta z dne 24. oktobra 1852 drž. zak. št. 223 zaprejeni zapad orožja, ki se je neopravičeno nosilo, je obligatoričen (obvezen); izreči se mora od kazenskega sodnika tudi takrat, če ni obtoženec, ampak kaka tretja na stvari neudeležena oseba lastnik orožja.«

K. R. je bil od okrajnega sodišča v K. s sodbo z dne 27. novembra 1907 krivim spoznan poskušnega prestopka tatvine s tem, da je lovil po tujem ozemlju in prestopka § 36. cesarskega patenta z dne 24. oktobra 1852 drž. zak. št. 223 (orožnega patenta), ker je neopravičeno nosil lovsko puško. Sodišče pa ni izreklo, da je orožje zapadlo, češ, ker ni bilo last obtoženca, ampak je njegov lastnik znan in pa ker je obtoženec nosil puško brez njegove (lastnikove) vednosti in volje.

Ničnostna pritožba državnega pravdnštva, oprta na § 281., točko kazensko pravnega reda se obrača proti slednjemu izreku. Pritožba se skli-

čuje na obvezni predpis § 36. orožnega patenta, po katerem mora sodnik v vseh slučajih izreči orožje kot zapadlo, v katerih se nosi neopravičeno (= brez dovoljenja). Nasprotno naziranje sodnega dvora bi vodilo do skrajno težavnih in zamudnih poizvedb v vseh slučajih, v katerih bi se trdilo da je orožje, ki se je neopravičeno nosilo, lastnina kake tretje osebe.

To vprašanje se ne tiče kazenskega sodnika, Zapadlost orožja pomenja od nositelja zakrivljeno izgubo; vprašanje glede odškodnine naj se uredi po obstoječem pravnem razmerju med nosilcem orožja in njegovim lastnikom. Iz posebnih ozirov se lahko obrača pozornost na vporabo § 47. orožnega patenta, po katerem se iz posebnega ozira vrednih razlogov namesto zapadlosti orožja sme naložiti denarna kazen.

Kasacijsko sodišče je razsodilo z odločbo z dne 6. aprila 1908, št. 16.726 tako: Ničnostni pritožbi državnega pravdnštva se ugodi v toliko, da se izreče v smislu § 36. cesarskega patenta z dne 24. oktobra 1852 drž. zak. št. 223 tudi orožje, ktero je nosil obtoženi K. R. kot zapadlo.

Vzroki: Sodni dvor je sicer krivim spoznal obtoženca radi prestopka § 36. orožnega patenta v smislu obtožbe, vendar pa ni izrekel zapadlosti orožja vsled tega, ker ni bil obtoženec lastnik orožja, ampak F. E. in si je prisvojil prvi puško zadnjega brez tega vednosti in volje.

S takimi uvaževanji se je postavil sodni dvor na neko stališče, ki ga zakon ne pozna. Obvezni predpis § 36. orožnega patenta veže sodnika, da izreče v vseh slučajih zapad orožja, v katerih se je nosilo neopravičeno.

Da bi se ta izrek o zapadlosti stavil v odvisnost še od drugih pogojev, zlasti od lastnine orožja ali dovoljenja lastnikovega nositi orožje, za to ne daje zakon nikake opore.

Če se zakon pravilno tolmači, se ta stranska vprašanja ne tičejo kazenskega sodnika; zapadlost orožja pomeni po nositelju zakrivljeno izgubo orožja in se mora smatrati v smislu § 36. orožnega patenta kot neizogibno postransko kazen.

Na § 281., točko 11 kazensko-pravnega reda oprta ničnostna pritožba državnega pravdnštva se je izkazala kot vtemeljena, vsled česar se ji je moralo ugoditi in razsoditi kot je gori navedeno.

Občinski red in občinski volilni red.

(Dalje.)

§ 4.

Volilno pravico je izvrševati pravilno osebno. Veljajo pa sledeče izjeme:

1. za ženo, ki živi v zakonski družbi, voli nje mož, za druge samosvoje ženske pa njih pooblaščenici. Zadnje velja tudi za ono omoženo žensko,

katero mož nima potrebnih lastnosti za pooblaščenca v zmislu § 8. ali kateri redno prebiva v inozemstvu.

2. osebe, ki so odšle iz občine po občinskih ali drugih javnih poslih, imajo pravico postaviti pooblaščenca, da zanje voli;

3. ravno tako morejo izvrševati svojo volilno pravico po pooblaščencah posestniki v občini se nahajajočih zemljišč ali obrtnih podjetij, kateri prebivajo v drugi občini.

§ 5.

Za državo, deželo, ustanove, zavode in javne zaklade voli tisti, katerega za to postavijo njih upravni organi.

§ 6.

Za korporacije, društva in družbe z izjemo odprtih trgovskih družb (§ 14., al. 1) volijo tisti, ki jih po določilih zakona ali pravil morajo na zunaj zastopati. Ako pa je do zastopstva upravičenih več oseb, določijo naj izmed sebe enega, ki naj glasuje.

§ 8.

Le avstrijski državljani, ki so dovršili 24. leto in katerih ne izvzema ali ne izključuje niti § 2., niti § 2. a, niti § 3., smejo voliti kot pooblaščenec oziroma zastopniki koga drugega v njegovem imenu. Pooblaščenec sme zastopati le enega volilca in se mora izkazati s pooblastilom, ki je izgotovljeno v zakoniti obliki.

Zastopnikom takega pooblastila ni treba.

Kdor sprejme pooblastilo od drugega, lastne volilne pravice ne izgubi.

§ 10.

Voljeni ne morejo biti:

1. občinski uslužbenci, dokler v istini služijo;

2. osebe, ki so od izvrševanja aktivne volilne pravice po §§ 2. in 2. a izvzete ali po § 3. izključene od volilne pravice;

3. posli ali dninarji, ki nimajo samostojnega pridobitka;

4. osebe, ki so v zamudi s plačilom ali položitvijo računa, katero jim do občine nalaga pravomočna rzsodba ali sodna poravnava;

5. osebe, ki so v zamudi s položitvijo računov o gospodarstvu z njim izročenim premoženjem občine ali kakšnega občinskega zavoda.

§ 11.

Izključene, da ne smejo biti voljene, so razen v § 3. navedenih še tiste osebe, ki so bile odpuščene iz javnega urada ali iz službe zaradi disciplinarnega pregreška iz dobičkaželjnosti, za dobo treh let, odkar so bile odpuščene, računjeno od takrat, ko je rzsodba postala pravomočna.

§ 12.

Za volitev občinskega odbora sestavi župan, držeč se določil §§ 13., 14., 15., 15. a, 15. b, 15. c,

15. d in 15. e imenike volilcev, in sicer za vsak volilni razred, in v občinah, ki obstoje iz podobčin (§§ 13. in 14. obč. r.), poleg teh še za vsako podobčino posebni imenik.

V imenikih volilcev in volilnih razredov je pri vsakem volilnem upravičencu dodati davčno vsoto, ki je merodajna za istega uvrstitev v dotični volilni razred.

§ 13.

V vsaki občini je napraviti po tri volilne razrede.

Osebe, ki so bile sprejete v imenik prvega volilnega razreda, tvorijo prvi, one, ki so bile sprejete v imenik drugega volilnega razreda, drugi, in one, ki so bile sprejete v imenik tretjega volilnega razreda, pa tretji volilni razred.

§ 14.

Zemljiški, hišni ali pridobninski davek, katerega skupno plačujejo sosesestniki obrtnega podjetja, razdeli se po razmerju deležev na posamne sosesestnike in se one, ki so po § 1. upravičeni voliti, prišteje njihovemu ostalemu letnemu zemljiškemu, hišnemu ali pridobninskemu davku.

Volilni upravičenci, ki so se že sprejeli v prvi, ne smejo se sprejeti v drugi volilni razred.

Ako ima volilni upravičenec več lastnosti, ki ga vsposobljajo za uvrstitev v kakršnikoli volilni razred, sme se sprejeti le enkrat v dotični volilni razred.

Ako za uvrstitev volilnega upravičenca v volilni razred ni merodajen zemljiški, hišni ali pridobninski davek, ampak drugi neposredni državni davki, se tudi ti seštejejo in vsota teh davkov, ki pa morajo biti volilnemu upravičencu vsaj že eno leto predpisani, odloči, v kateri volilni razred se volilni upravičenec uvrsti.

§ 15.

Da se napravijo imeniki volilcev, sestavi župan najprvo seznamek onih oseb moškega in ženskega spola, katerim je najmanj eno leto predpisan v občini davek podvržen občinskimi dokladam, in katere imajo vse one splošne lastnosti, ki jih zahteva od volilcev § 1., in jim niti § 2., niti § 2. a ne brani izvrševati volilne pravice, niti jih ne izključuje od volilne pravice § 3.

V seznamem so sprejete tudi juristične osebe, ki od pravice voliti niso izključene.

V ta seznamek ni sprejeti občinskih deležnikov, o katerih govori § 6., lit. b, obč. r., kateri nimajo v občini volilnega kraja svojega rednega bivališča in jim v tej občini letno ni več kot 4 K predpisanih neposrednih gori navedenih državnih davkov.

§ 15. a.

V prejšnjem paragrafu navedene volilne upravičence je po višini vsakemu pripadajočega, v ob-

čini eno leto sem predpisanega občinskim dokladom podvrženega davka uvrstiti v padajoči vrsti drugega za drugim, jim pridejati tekoča števila ter vsakemu imenu pripisati vsoto dotičnih davkov in natančen naslov.

Ako ima predpisanih dvoje ali več volilnih upravičencev enako vsoto davkov, uvrstiti je po letih starejšega pred mlajšim.

§ 15. b.

V imenik prvega volilnega razreda se sprejmeta prvo navedeni dve petini volilnih upravičencev, ki so vpisani v seznamku, o katerem govori § 15.

§ 15. c.

V imenik drugega volilnega razreda se vpišejo:

1. vsi ostali volilni upravičenci, ki v seznamku, o katerem govori § 15., neposredno sledijo onim volilnim upravičencem, katere označuje § 15. b;

2. sledeče osebe moškega spola, če imajo vsaj že eno leto svoje redno bivališče v občini, če jim ne manjka onih splošnih lastnosti, katere zahteva od volilnih upravičencev § 1., če jim ne brani izvrševati volilne pravice niti § 2., niti § 2. a niti jih ne izključuje od volilne pravice § 3., in če niso vsled visokosti davkov vpisani že v prvem volilnem razredu (§ 14., tretji odstavek), in sicer:

a) duhovniki, ki so nameščeni v dušnem pastirstvu;

b) dvorni, državni, deželni uradniki in uradniki javnih zakladov in c. kr. državne železnice;

c) upokojeni častniki (avditorji, vojaški zdravniki, vojaški računovodje) in vojaški duhovniki; službujoči in upokojeni vojaški služniki brez častniškega naslova; službujoči in upokojeni vojaški uradniki, v kolikor te osebe ne spadajo v stan kakšnega vojaškega krdela;

d) doktorji in magistri, ki so dosegli svojo akademično stopnjo na kakšnem tozemskem vseučilišču, pooblaščen civilni tehnik in rudniški inženirji ter oni tehnik, kateri so prestali na kakšni tozemski tehniški visoki šoli stroge izkušnje;

e) stalno nameščeni voditelji, nadučitelji in učitelji na ljudskih in meščanskih šolah v občini, in na višjih učiliščih v občini nameščeni ravnatelji, profesorji in učitelji;

3. one osebe moškega in ženskega spola, ki imajo vsaj že dve leti svoje redno bivališče v občini in katerim se je v tem času vsaj že eno leto sem predpisala v občini na neposrednih davkih, kateri ne spadajo med davke, omenjene v § 15., najmanj skupna vsota 30 K, ako imajo one splošne lastnosti, katere zahteva od volilnih upravičencev § 1., in jim ne brani izvrševati volilne pravice niti § 2., niti § 2. a, niti jih ne izključuje od volilne pravice § 3.

§ 15. d.

V imenik tretjega volilnega razreda se sprejmejo:

1. vsi tisti volilni upravičenci, ki so vpisani v volilnih imenikih prvega in drugega razreda;

2. tiste osebe moškega in ženskega spola, ki imajo vsaj že dve leti svoje redno bivališče v občini in katerim se je v tem času predpisalo vsaj že eno leto v občini na neposrednih državnih davkih, ki ne spadajo med davke, omenjene v § 15., manj kakor 30 K, ako imajo one splošne lastnosti, katere zahteva od volilnih upravičencev § 1., jim ne brani izvrševati volilne pravice niti § 2., niti § 2. a, niti jih ne izključuje od volilne pravice § 3.;

3. tiste osebe moškega spola, ki imajo vsaj že tri leta svoje redno bivališče v občini in jim ne manjka splošnih lastnosti, katere zahteva od volilnih upravičencev § 1., jim ne brani izvrševati volilne pravice niti § 2., niti § 2. a, niti jih ne izključuje od volilne pravice § 3., v kolikor teh oseb ni že po točkah 1. in 2. tega paragrafa sprejeti v imenik tretjega volilnega razreda.

Odsotnost iz službe vsled vojaškega službovanja ravno tako ne velja za prekinjenje triletnega nepretrganega bivanja, ki je potrebno v dosego volilne pravice, kakor se tudi ne šteje v to dobo bivanje radi vojaškega službovanja v občini.

§ 15. e.

V imenik volilcev podobčin (§§ 13. in 14. obč. r.), se sprejmejo volilni upravičenci iz vseh treh razredov dotične podobčine, toda vsak volilni upravičenec le enkrat, in sicer v oni podobčini, kjer mu je predpisan najvišji davek.

Vsaka podobčina velja pri volitvi svojega odbornika in namestnika za en volilni razred.

§ 17.

Imeniki volilcev se morajo vsaj tri tedne razgrniti v občini, da jih vsakdo lahko vpogleda, kar je razglasiti v občini po javno nabitih listih s pripombo, da se smejo vlagati ugovori proti imenikom volilcev med omenjenim tritedenskim rokom od dneva razglasitve naprej pri županu, in sicer pisмено.

Ugovore sme vlagati vsakdo, ki je vpisan v volilni imenik, kakor tudi vsak zase, da se vpiše v volilni imenik.

§ 17. a.

Ko poteče o § 17. določeni rok, razsodi najkasneje v osmih dneh reklamacijska komisija o vloženi ugovorih.

V reklamacijski komisiji so župan in štirje občinski volilci, katere izvoli občinski odbor.

Župan tekom treh dni po izvršenem postopku reklamacijske komisije zopet razgrne volilne imenike z naznanilom razsodb reklamacijske komisije

vsakomur na vpogled za dobo osmih dni, kar naj nemudoma z javno nabitimi listi v občini razglasi s pripombo, da se smejo vlagati pritožbe proti razsodbam reklamacijske komisije pisмено pri županu med tem, ko so volilni imeniki razgrnjeni.

§ 17. b.

Proti razsodbi reklamacijske komisije se sme pritožiti, kdor je ugovarjal, kakor tudi vsak, čigar volilna pravica je prizadeta naravnost ali vsled izprememb v njegovem volilnem razredu.

Pritožbe mora predložiti župan nemudoma političnemu okrajnemu oblastvu, da o njih razsodi.

Razsodba političnega okrajnega oblastva je glede dotične volitve končno veljavna.

§ 17. c.

Ko potečejo v § 17. a določeni roki in se o vloženi ugovorih ter pritožbah končoveljavno razsodi ali če takih ugovorov in pritožb sploh ni bilo, naj potrdi župan popravljene oziroma neizpodbijane volilne imenike za veljavne.

Popravljeni volilni imeniki se tekom nadaljnega postopka ne smejo več izpremeniti in mora od dneva, ko so bili popravljeni, do dneva volitev preteči najmanj rok osmih dni.

Če so se izpodbijani imeniki vsled ugovorov ali pritožb popravili, jih je vnovič razpoložiti za osem dni.

(Konec prih.)

Vprašanja in odgovori.

251. Županstvo občine Gor. v.

Vprašanje:

Obrnili smo se na okrajno glavarstvo, da izterja ubožni odstotek (1%) neke prostovoljne prodaje. Okrajno glavarstvo pa je prošnjo zavrnilo, sklicujoč se na neko odločbo upravnega sodišča. — Kaj naj storimo sedaj? — Dotični se namreč upira plačilu.

Odgovor:

Delni odgovor na to vprašanje dolite na strani 166 predzadnje (21.) številke »Občinske Uprave« in v tozadevnem članku v današnji številki. — Ravnajte se tako-le:

Po določbi § 35. ubožnega zakona za Kranjsko z dne 28. septembra 1883 dež. zak. št. 17 je poklican predvsem občinski odbor, da sklepa o dolžnosti plačati ubožni odstotek od prostovoljnih razprodaj. — Vsled tega naj županstvo zadevo predloži občinskemu odboru v rešitev, o tozadevnem sklepu pa obvesti pisмено zavezanca s pristavkom, da je zoper sklep po § 91. občinskega reda tekom 14 dni potom županstva dopustna pritožba na deželni odbor.

Šele kadar postane sklep občinskega odbora pravo-močen, se bodo prisojeni zneski, če zavezanci ne bi plačali prostovoljno, izterjali s prisilnimi sredstvi. — Več v članku

252. Županstvo občine M.

Vprašanje:

Naša občina ima dovoljenje deželnega odbora, po-birati za vsako izročbo razpisov v strankinih zadevah posebno takso v smislu postave z dne 3. decembra 1868

dež. zak. št. 17. — Izraz »v strankinih zadevah« pa nam ni popolnoma jasen, zato prosimo pojasnila, ktere vročbe spadajo pod to besedilo, oziroma kteri spisi spadajo med strankine zadeve?

Odgovor:

Glede razpisov v strankinih zadevah (»in Parteisa-chen«) velja sledeče pojasnilo: Kaj da je vse »strankina zadeva«, tega ni mogoče v splošnem in za vsak posamezen slučaj veljavno določiti. — Gotovo so »strankine za-deve« vse z a s e b n o - p r a v n e reči, ktere obravnavajo sodišča.

Kazenskih reči od sodišč in reči, ktere obravnavajo politična oblastva, pa ni vedno smatrati za »strankine zadeve«, ampak le pod gotovimi pogoji.

Za presojo takih reči veljaj sledeče navodilo: Za vsako »strankino zadevo« je potrebno, da je strankina stvar kaj ležeče. — To se razvidi najlažje iz tega, če je stranka sama storila kake ko-rake, zlasti p r o v z r o č i l a postopanje, v katerem izda oblastvo potem razpis.

Ako pa so oblastva sama od sebe izdala kake od-redbe, zlasti take, ki se tičejo gotovih zakonitih dolžnosti posameznih državljanov, se teh ne more smatrati za raz-pise »v strankinih zadevah«.

Če nastane v posameznih slučajih dvom, je-li kaka zahtevana vročina upravičena ali ne, je stranki dano na voljo, vložiti pritožbo, o kateri se bode potem izrekla raz-sodba. — Po § 6. uvodom navedene taksne postave naj se pritoži stranka proti odmeri takse na občinski odbor v 14 dneh in v enakem roku na deželni odbor proti sklepu občinskega odbora.

253. Županstvo Ž. na Notr.

Vprašanje:

Pri nas je slučaj, da so osebe že 17 do 19 let iz tukajšne domovinske občine odsotne, niso pa še sprejete v kako novo domovinsko občino. Iz tega nastanejo sle-deča vprašanja:

1. Pred 3 ali 4 leti so opustile stalno bivanje v oni občini, kjer so se nahajale dotlej in so se zopet naselile v neki oddaljeni občini in sicer stalno. — Ktera občina je upravičena izdajati tem osebam in njihovim otrokom poselske in delavske knjižice oziroma domovinske liste?

2. Ali se more prisiliti k temu ona občina, v kateri je bivala oseba oziroma ž njo njeni otroci 17—19 let?

3. Ali se obnovi (?) oziroma u t e m e l j i domovin-stvo, ako dotičnemu ali otrokom ta ali ona občina izda poselske ali delavske knjižice in domovinske liste, ako tudi nišo bili rojeni v prvotni domovinski občini?

4. Ali se more prositi za sprejem v občino 17 do 19letnega bivanja, čeravno se je oseba z vso družino pred 3—4 leti v drugi občini stalno naselila? — Kaj je po-trebno k prošnji in kako naj se ta napravi?

Odgovor:

Ad 1. Poselske in delavske knjižice ter domovinske liste mora dotičnim osebam izdajati le domovinska — torej Vaša občina.

Dokler dotična oseba in njeni otroci niso sprejeti v domovinsko zvezo kake druge občine, toliko časa so — povsem naravno — pristojni v dosedanjo domovinsko — torej v Vašo občino. Saj je le Vaša lastna krivda, če jih vkljub do 19letnemu bivanju ni sprejela občina bivališča v svojo domovinsko zvezo. Če bi bili Vi v tem slučaju — seveda če ni bilo zakonitih zadržkov — prosili za to takoj po 10letnem bivanju, bi bila zadeva že davno re-šena, ker bi bilo po preteku 6 mesecev odločevalo okrajno glavarstvo, na katero bi se bili morali obrniti v smislu § 6. domovinskega zakona z dne 5. decembra 1896 drž.

zak. št. 222, če bi občina takratnega bivališča ne bila rešila prošnje tekom tega časa.

Ad 2. Iz tega razvidite, da nimate nikakega postavnega sredstva, da bi mogli prisiliti ono občino, kjer so dotični bivali 17—19 let, naj jim izda sedaj poselske knjižice ali domovinske liste. Pač pa bi morali Vi najpopred doseči, da jim ona občina prizna domovinstvo. — O tem pa dobite pojasnilo pod točko 4. tega odgovora.

Ad 3. Tretje vprašanje ni docela jasno. Mi smo je razumeli tako, da je izdala dokumente Vaša občina. — Za ta slučaj domovinstvo ni niti »obnovljeno« (— saj so sploh vedno pristojni v Vaši občini —) niti utemeljeno, kakor Vi najbrž smatrate, (namreč iz n o v a utemeljeno), saj posedujejo domovinstvo v Vaši občini od vsega početka.

Rojstvo otrok in kraj rojstva je popolnoma brez pomena, ker slede mladoletni otroci v domovinstvu starišem.

Ad 4. Vaša občina pa ima na podlagi § 4. domovinskega zakona z dne 5. decembra 1896 drž. zak. št. 222 pravico zahtevati še pet (5) let potem, ko se je dotičnik presečil iz prejšnje občine v kako drugo, da ga sprejme v svojo domovinsko zvezo dotična občina, v kateri je bival stalno 17—19 let, ne da bi bil užival kako javno ubožno oskrbo.

Uveljaviti pa morate pravico takoj, dokler ne poteče zakonito določeni rok. — Dotična občina se bode morda branila priznati domovinstvo: v tem slučaju se morate takoj ko poteče 6 mesecev — obrniti na okrajno glavarstvo.

Naš list je prinašal že obširne razprave o domovinstvu; tako v I. letniku v prvih številkah; — dalje v 13. številki II. letnika (10. junija 1907). — Kaj je treba k prošnji, navedeno je natančno v II. številki I. letnika »Občinske Uprave« (1905/6) na strani 14.

Prošnja bodi čisto enostavna:

Št.....
Županstvu
v

Ker je bival semkaj pristojni N. N. že od leta . . . naprej nepretrgoma in prostovoljno nad deset (10) let v tamošnji občini, ne da bi bil med tem časom užival ubožno oskrbovanje, prosi podpisano županstvo v smislu § 2. in 3., dalje s posebnim ozirom na § 4. domovinskega zakona z dne 5. decembra 1896 drž. zak. št. 222, da se prizna N. N. domovinska pravica v tamošnji občini, oziroma da se ga sprejme v tamošnjo domovinsko zvezo.

Obenem se prosi nujne rešitve.

Priloženi so sledeči dokumenti:

1. rojstni in krstni list;
2. domovinski list (oba ex offo);
3. potrdilo o naddesetletnem bivanju;
4. potrdilo, da upravičenec ni užival ubožne podpore.

Županstvo v dne

N. N.

254. Tržko-občinski urad Lj.

Vprašanje:

Ali obrtni in drugi delavci v starosti 60 let in čez po zakonu iz leta 1888 res niso primorani pristopiti bolniškemu zavarovanju.

Odgovor:

Niti zakon o zavarovanju delavcev proti nezgodam z dne 28. decembra 1887, drž. zak. št. 1 ex 1888 — niti zakon o bolniškem zavarovanju delavcev iz leta 1888 (30.

marca, drž. zak. št. 33) ne vsebuje določila glede starostne meje, ampak povsod je določba, da so vsi delavci podvrženi zavarovanju brez ozira na starost, seveda z izjemami onih (n. pr. poljskih) delavcev, ki so itak izvzeti od tega zavarovanja. — Edina meja 60letne starosti je izražena v naredbi ministerstva notranjih zadev z dne 10. aprila 1889, drž. zak. št. 47, po kateri ni treba sprejeti izvolitve v razsodišče osebam, ki so stare nad 60 let.

255. Tržko-občinski urad Lj.

Vprašanje:

V neki zadevi se je stranka zoper podeljeno stavbno dovoljenje pritožila na občinski odbor. Kam gre nadaljna pritožba zoper razsodbo občinskega odbora v tej stavbni zadevi?

Odgovor:

Po § 86. občinskega reda za Štajersko razsoja o prizivih zoper sklepe občinskega odbora — deželni odbor. — Vložiti pa se mora priziv pri županstvu tekom 14 dni po vročitvi pisnega odloka.

256. Tržko-občinski urad Lj.

Vprašanje:

Kje naj bi se na zadolženo podedovano posestvo dalo dobiti mogoče brezobrestno posojilo, ali vsaj posojilo pod najnižjimi odstotki? Porok bi se dobil.

Odgovor:

Dobiti brezobrestno posojilo je nemogoče, izvzemši slučaj kake katastrofe. — V ostalem pa se glede najnižje obrestne mere obrnite na kak večji denarni zavod po lastnem prevdarku. — Mi Vam moremo le še toliko pojasniti, da boste proti vknjižbi težko dobili posojilo na primer na II. in III. stavek, če je posestvo že obremenjeno do polovice vrednosti. Vsekakor bi moral biti porok jako dober. Morda pa bi Vam kazalo, da konvertirate dolg, to se pravi, da najamete pri kakem solidnem denarnem zavodu posojilo, plačate s tem vse dolgove, tako da pride ta denarni zavod s svojo vknjižbo na prvo mesto. Nižjo obrestno mero kot 4¹/₂% pa bo težko doseči.

257. Županstvo Turjak.

Vprašanje:

Pri nas je v volilnem imeniku I. razreda vpisan posestnik, obenem pa tudi njegova žena, ker imata vsak polovico posestva. — Ali more ta posestnik voliti v prvem razredu tudi za ženo, ker ni vse posestvo prepisano na njegovo ime? Ali se ga lahko uvrsti v drugi razred?

Odgovor:

To vprašanje je popolnoma odveč, ako prečitate § 4:1 in pa zlasti § 7. občinskega volilnega reda. — Če sta skupna posestnika enega posestva skupaj živeča mož in žena, potem sploh samo mož voli. Da bi se ga uvrstilo v II. razred, to je popolnoma protizakonito. Izjema bi bila le v tem slučaju, če bi bilo dvoje — vsled ženitve združenih posestev, izmed katerih bi bilo eno vpisano na možovo, drugo na ženino ime. V tem slučaju voli mož za-se posebej in za ženo posebej; oba pa ostaneta — po višini davka — v I. razredu.

258. Županstvo občine H.

Vprašanje:

V naši občini prebiva več hrvatskih delavcev, ki nimajo delavskih knjižic, pa prosijo, da bi jim jih dalo tukajšno županstvo. — Ali smemo to storiti oziroma kam naj se obrnemo?

Odgovor:

Delavske in poselske knjižice sme izdajati le domovinska občina. — Pripetilo se je pač že, da jih je izdala občina bivališča — seveda le na podlagi avtentičnih listin

(rojstnih in domovinskih listov); toda to je vedno nevarno z ozirom na domovinstvo. — Če stranka, ki pa mora imeti kak veljaven dokument v rokah, ne bi hotela preskrbeti delavske knjižice, obrnite se takoj na okrajno glavarstvo, da v to prisili domovinsko občino. Sicer pa mora imeti vsak potno dovoljenje.

259. Gospod A. R. v Čat. ob S.

Vprašanje:

Tukajšnji nadučitelj A. je dobil ministerski odlok, da mu mora občina Č. plačevati letno 200 K stanarine, ker je njegovo stanovanje baje obstoječe iz premajhnih sob. Nadučitelj je šel res drugam stanovat in okrajni šolski svet naroča meni kot krajnega šolskega sveta predsedniku opetovano, naj izplačam dotične mesečne svote. Nimam pa zato določenega denarja, ker ni bil stavljen znesek v proračunu, občina pa mi ga tudi ne da. Ker nimam zato denarja, me ne more menda nikdo siliti, da moram zalagati iz svojega. Ali ni tako pravilno? Ali mi more kdo za to kaj očitati?

Odgovor:

Prav gotovo Vas ne more nikdo siliti, da bi zalagati denar iz lastnega žepa. Sicer je pa dolžnost občine skrbeti za sredstva, ki Vam naj jih dá na razpolago. Obrnite se torej na županstvo, da Vam ali prizadetemu naravnost izplača dotične zneske. Poročajte pa okrajnemu šolskemu svetu, če se morda občina brani to storiti in naznanite obenem, da iz svojega ne bodete zalagali, ker Vas noben zakon v to ne veže. Jasno je, da Vam tudi ne more nikdo očitati vsled tega, ker bi tudi vsak drugi opravičeno se protivil plačevati v enake namene iz svojega.

260. Gosp. A. V. obč. taj. v D. L.

Vprašanje:

Kot občinski tajnik sem prevzel 1. julija t. l. na županovo prošnjo začasno tudi službo občinskega sluga. Prosil sem sedaj župana, naj to službo razpiše, meni pa nakaže po 60 kron mesečno, kakor je bila v proračunu za leto 1909 stavljena plača obč. sluga. Župan pa je izjavil, da sem to službo lahko opravljal poleg one kot občinski tajnik, in imam tudi zato dovolj 60 K skupne plače. — Kaj mi je storiti in kam naj se obrnem, da dobim ustanovljeno plačo? Imam li pravico to od občine zahtevati?

Odgovor:

Prva instanca je za Vas občinski odbor, kot določa § 32. občinskega reda.

Vi bi si bili morali še predno ste prevzeli začasno poleg tajništva službo občinskega sluga — zagotoviti plačo za to posebej, če je bila ta služba spojena za Vas z večjim napotom in delom. Če Vam je župan morda obljubil za službo občinskega sluga kot postransko opravilo posebno plačo, obrnite se na občinski odbor, da Vam jo prizna, ker župan sam te pravice nima, in je v tem oziru tudi vezan na odborov sklep. S tem je tudi rečeno, da imate pravico proti županu pritožiti se na občinski odbor in proti odborovemu sklepu po § 91. občinskega reda tudi na deželni odbor. — Koliko imate pravice zahtevati posebno plačo, tega mi ne moremo presoditi. Seveda Vam je odprta tudi sodna pot.

Gospodarstvo.

Novosajenemu drevju — trdne kole! Čitalj smo te uvaževanja vredne besede v nekem strokovnem listu. Tam stoji: Če ni mlado drevo trdno

naslonjeno na kol, maje se vsled vetra na vse strani. Pri tem pa se porujejo in potrgajo vse koreninice, ki so se vrastle v zemljo. Iz tega pa sledi, da zastaja drevesce v rasti. Če nastane potem še suho poletje, se taka drevesca navadno posuše, potem pa se ljudje pritožujejo, češ, da so slabe rastline. Pa tudi navadno nikdar niso drevesa ravna, če ne dobe kola. Veter jih včasih tako skrivi in nagne, da potem ko dorastó in dosežejo neko starost, težé z deblom skoro do tal. Pisatelj članka — sam učitelj sadjarstva — je naletel nekoč na vrt z drevjem, starim okrog 30 let, ki je bilo vse upognjeno in deloma celo na tleh. Iz bojazni, da bi se drevje še bolj ne poškodovalo, pa tudi škodilo drevju, podprl je drevesa z močnimi lesenimi pa tudi kamnitimi stebri, ki pa so bili seveda mnogo dražji, kakor bi bili takoj spočetka koli. — Če pa se upošteva, da je treba podstavljene stebre v doglednem času zopet nadomestiti in da na onem mestu, na katerem sloni drevo, vedno nastane rana, — je povsem umevno, da je raven, gladek in močen kol za mlado drevesce neobhodno potreben. Treba pa je takemu kolu vedno olupiti lubje, ker se pod njim ponavadi nahaja škodljivi mrčes — rilčkar, ki se loti sicer pozneje tudi mladih dreves. To se lahko večkrat opazuje, zlasti pri mladih češpljevih drevesih. Pri njih se začne na vsakem po tem mrčesu poškodovanem kraju izcejati sok, takozvana češpljeva smola in naenkrat se posuši drevje. Koli naj bodo vsaj 2 m 70 cm dolgi in v premeru naj merijo na gornjem koncu najmanj 5 cm. Kola naj bode 90 cm v zemlji, 1 m 80 cm nad zemljo. Proti gnjilobi naj se zavaruje s tem, da se jih dobro namaže s katranom (smolo).

Pogled v elektrotehniko.

22. oktobra preteklega jubilejnega leta je bilo 25 let, kar je stekla prva javna električna železnica na Avstrijskem, to je bila železnica iz Medlinga v Bril, ki je dolga le par kilometrov. V promet je spravila to železnico tedanja firma Siemens & Halske.

Dandanašnji je v Avstriji nad 1000 km električnih železnic in težko bi bilo sedaj, pri tolikem prometu naših velikih mest, opravljati promet v mestih samih, pa tudi v okolici brez tega prometnega pripomočka.

Že dolgo pa so zadače elektrotehniko posegale čez ponavadni cestni promet, in povsod se delajo ali vsaj pripravljajo velike železniške proge z električno trakcijo. V kratkem se prenaredi v električno železnico z meničnim tokom z eno fazo spodnjeavstrijska-štajerska alpska železnica iz Št. Hipolita v Marijino Celje (livarno), ki je dolga 91 km, s tračnicami razdaljenimi 76 cm; s tem je započeta vrsta elektrificiranja celotnih železnic. Za to prezidavo, ki jo je deželni zbor nižjeavstrijski

oddal tovarni Siemens-Schuckert na izvršitev, se je ta deželni zbor odločil spričo cele vrste večjih vodnih sil, ki naj bodo po električnem prenosu preoddajale potrebno energijo v vlakovnem prometu in preskrbovale mnoge tovarne in kraje ob železnici z električno silo in lučjo.

Hudournik, prej divjajoč z višin navzdol in pustošeč vso okolico, se dandanašnji v strugi zaje in napelje na turbino, in moderni dinamogenerator proizvaja električni tok visoke napetosti; ta tok se napelje na stotine kilometrov naokoli, da po znanih lesenih in železnih drogovih z bakreno žico deli deželi ceno moč in luč in plodi podjetnost v industriji.

Tovarne Siemens-Schuckert, nastale leta 1904. po združenju tovarne Siemens & Halske in Schuckertovih tovaren, se bavijo s stavljenjem velikih električnih central na vodno silo že dolgo let kot s specialiteto. Tudi preteklo leto so postavile obilo takih naprav z vodno silo. Najrazsežnejše izmed njih so te-le:

Naprave električne akcijske družbe Stern & Hafferl v Gmundnu; te naprave, ki oddajajo v ves Salzkammergut (Solnograško) električno energijo za luč, silo in železnice, se dele v 5 central: 1. Naprava na Slapu Travne (Traunfallwerk), 2. naprava v Ofenze I. (Offenseewerk I.), 3. naprava rayno tam II. (Offenseewerk II.), 4. naprava na črnem jezeru (Schwarzensee), 5. naprava v Gosovi (Gossau).

Združena sila teh peterih central, ki so zanje napravile vse stroje in razdeljevalnike (Schaltanlagen) tovarne Siemens-Schuckert, znaša 30.000 HP (HP = matematična označba za konjsko silo,) skupno napeljeno omrežje bo posegalo od Halstata do Halajna pri Solnogradu in od Eferdinga na Donavi do Linca ter bo imelo 25.000 voltov tегnitve.

Na Gornjem Avstrijskem se je napravila pri Klauzu na reki Štajer za firmo Hofman & Co. centrala s kakimi 2000 konjskimi silami.

Na Tirolskem in Predarliskem je posebno obilo takih naprav, izmed teh: Centrala v Andelsbuh s 1000 HP in omrežjem okoli 160 km dolgim, ki preseza vso Predarlško in Algau na Gornjem Bavarskem; centrala Landek z 8000 HP; centrala Rovte (Reutte) s 3000 HP; slednjič naprava ob Sarki pri Arku v Južnih Tirolih dosedaj s 7500 HP, ki je last mestne občine tridentske in ki, izkorišče vaje 35 m visoki slap reke Sarke, preskrbuje velik del Južnih Tirolov z lučjo in električno silo ter daje električno moč tudi na novo zgrajeni električni železnici iz Tridenta v Malé. Električni tok te naprave ima 2000 voltov tегnitve.

Na Štajerskem je zidala tvrdka Siemens-Schuckert izmed drugih električno napravo Nem-

ška Bistrica-Pekovo, dozdej z 8800 HP; naprava je last tvrdke Bus & Comp. in sega z napetostjo 20.000 voltov po velikem delu srednje Štajerske do pod Gradca.

V delu so še izmed drugih na Nižjem Avstrijskem za deželo Nižje Avstrijsko za naprave Vinerbruk s 4000 HP, Tribenbah s 2000 HP in rezervna naprava v St. Poltnem z dvema motorjema Diesel po 800 HP. Poslednja naprava se izroči v kratkem prometu in bo, kakor smo že rekli, dajala električni tok za nižjo-avstrijsko deželno železnico iz Št. Hipolita v Marijino Celje (livarno). Avstrijske tovarne Siemens-Schuckert imajo okoli 4200 uslužbencev in so s skupnim kapitalom 26 milijonov kron največje elektrotehnično podjetje v Avstriji.

Na Kranjskem in Goriškem zastopa firmo gospod inženir Aleksander Hanhart v Ljubljani, Sodnijske ulice in Miklošičeva cesta 26 (tik justične palače). No in kar imajo druge dežele že sedaj v obilni meri, zakaj bi to za nas ne bilo ugodno in koristno?

Razne vesti.

Gospodarske šole v Avstriji. Leta 1897/8 je bilo v Avstriji 175 gospodarskih šol z 8563 dijaki. Od teh so bile 3 visoke z 1077 dijaki, 3 akademije, 9 srednjih šol, 2 višji vinogradniški šoli in ena višja pivovarska šola za 1874 dijakov. Dalje je 41 kmetijskih šol s celoletnim poukom, 80 z zimskim poukom, 11 nižjih gospodarskih šol, 17 mlekarskih in gospodarskih, 24 nižjih šol za hmeljarstvo, vinogradstvo i. t. d. ter 2 pivovarski šoli.

Delovanje društva „Abstinent“. Društvo je poslalo deželni vladi vlogo, v kateri prosi, naj se ne dovoli na Kranjskem nobena nova gostilna več, še manj pa kaka nova žganjarna. — Nasprotno naj se število koncesij sčasoma zniža, ker jih je na Kranjskem itak več kot preveč. — Naša dežela je namreč ena izmed prvih v Avstriji, — kar se tiče gostiln in žganjarn. — Društvo »Abstinent« prosi nadalje, naj deželna vlada zahteva od podrejenih organov, da se postavne določbe glede točenja pijač natančno izvršujejo in prestopki ostro kaznujejo zlasti s tem, da se odvzame dotičniku koncesija.

Društvo je vložilo dalje prošnjo na deželni šolski svet, obsegajočo 12 točk, kako naj bi delovala šola v boju proti alkoholizmu. Tudi na deželni zastop se obrne društvo »Abstinent«, naj ne prezre, kje uhaja blagostan dežele. Kranjska dežela izda za alkohol na leto celih 33 milijonov kron, izmed katerih jih gre veliko v nemške roke, ne glede na drugo veliko zlo, katero proizvrača deželanom pijača.